

ОСНОВНИ ДАННИ ЗА КУЛТУРАТА В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2011 ГОДИНА

Статистическите изследвания на НСИ осигуряват информация за дейността на музеите, театрите, библиотеките, кината, радио- и телевизионната програмна дейност и производството на филми. Основните показатели и обхвата на изследванията са в съответствие с методологическите изисквания на ЮНЕСКО и Евростат.

Културни институции

Културни институции са музеите, театрите и музикалните колективи (сценичните изкуства) и библиотеките.

1. Музеи

Към 31.12.2011 г. в страната функционират 197 професионално действащи музеи, регистрирани съгласно Закона за културното наследство.

Движимите културни ценности са национално богатство и формират Националния музеен фонд, който се състои от 7 439 хил. фондови единици. Фондовите единици се комплектуват в основен, научнопомагателен и обменен фонд. В сравнение с 2010 г. броят на културните ценности през 2011 г. се увеличава със 17.7%. Новите информационни технологии създават нови възможности за по-добър и широк достъп до културното наследство. В последните години музеите следват пътя на цифровизацията и улесняват комуникацията с публиката. Броят на цифровизираните фондови единици през 2011 г. е 144 хиляди.

Музеите по тематичен обхват се разпределят на два основни вида: общи и специализирани (включително художествени галерии). През 2011 г. развиват дейност 87 общи и 110 специализирани музея - съответно с 3 601 хил. и 3 838 хил. фондови единици. Музеите на изкуствата (художествените галерии) са 38 със 181 хил. експоната и са посетени от 496 хил. лица. Делът им представлява 11.8% от посещенията във всички музеи и в сравнение с 2010 г. е с 1.4 процентни пункта (54 хил. лица) повече.

Посещенията в музеите намаляват от 4 253 хил. през 2010 г. на 4 211 хил. през 2011 г., или с 1.0%, като делът на посещенията на общите и на специализираните музеи е около 50% (49.4% при общите и 50.6% при специализираните музеи). През 2011 г. броят на посетителите в деня със свободен вход е 725 хиляди.

В сравнение с предходната година общите приходи на музеите през 2011 г. (38 987 хил. лв.) се увеличават с 13.3%, а делът на бюджетната субсидия на отворените за посещения музеи намалява със 7.2 процентни пункта. През 2011 г. от европейски програми и проекти музеите са получили 2 369 хил. лв. - 6.1% от общите им приходи, или с 4.2 процентни пункта (1 720 хил. лв.) повече в сравнение с 2010 година.

През 2011 г. в сравнение с 2010 г. се установява увеличение на общия персонал от 2 500 на 2 674 души (7.0%), а научните сътрудници и уредници се увеличават с 62 лица (6.9%).

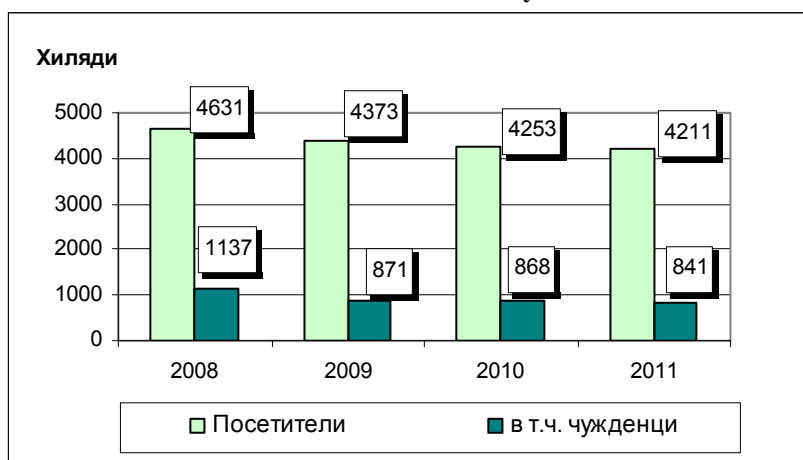
Продължава да се увеличава и броят на компютрите, които се използват в музеите:

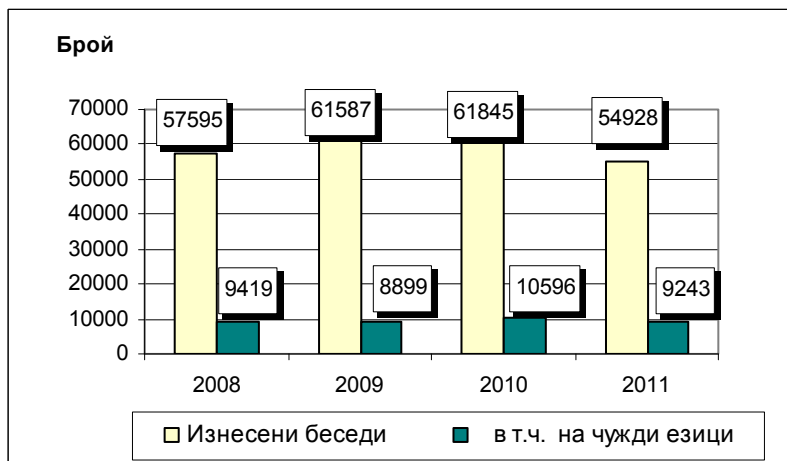
Музеи, използващи компютри

	(Брой)			
	2008	2009	2010	2011
Общ брой на музеите, оборудвани с поне един компютър	184	192	192	192
в това число:				
За административни цели	166	176	174	183
За информация на посетители	30	36	42	55
За съхранение на база данни (електронен опис)	100	119	120	140
Имащи достъп до интернет	145	155	158	171

Фиг. 1. Посетители в музеите

Фиг. 2. Изнесени беседи

2. Сценични изкуства

През 2011 г. в развиващите дейност 73 театъра в страната са организирани 12 864 представления, които са посетени от 1 930 хил. зрители. В сравнение с 2010 г. представленията

се увеличават с 12.4%, а посещенията - с 15.1%, (253 хил.). Средният брой посетители на един театър през 2011 г. нараства в сравнение с предходната година от 23 на 26 хил., а на едно представление - от 147 на 150 души.

От театрите по вид най-голям е броят на драматичните театри - 40, в които през 2011 г. са представени 5 929 спектакъла, което е с 4.0% повече в сравнение с 2010 г., но относителният им дял към общо представленията намалява с 3.7 процентни пункта. В същото време дяловете на куклените и драматично-куклените представления се увеличават съответно с 4.4 и 0.7 процентни пункта.

През 2011 г. в страната развиват дейност 50 музикални колектива - 6 филхармонии, 27 професионални ансамбъла за народни песни и танци и 17 оркестъра. Представленията в сравнение с предходната година намаляват с 23.2%, а посещенията - с 20.7%.

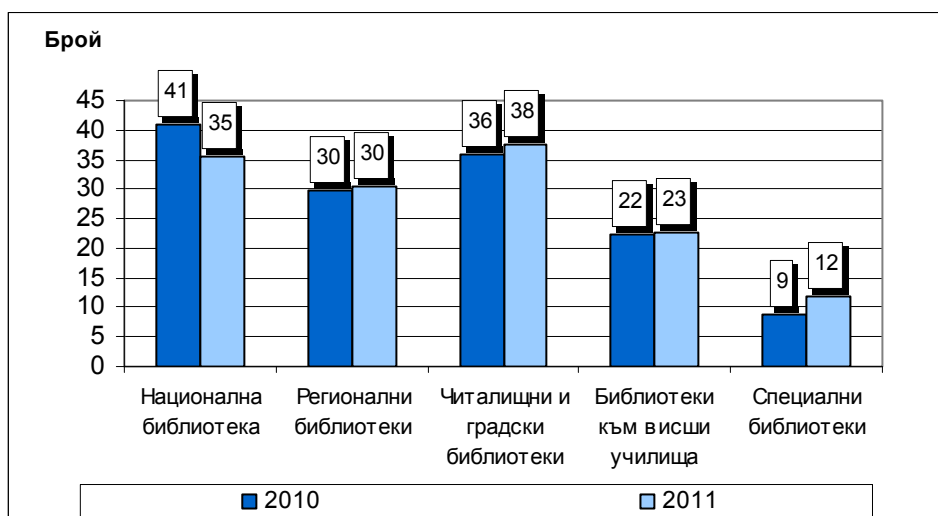
През 2011 г. дружества и сдружения са организирали 27 рецитала (художествено слово), посетени от 1 520 зрители.

Организаирани са и общо 705 концерта, посетени от 231 хил. лица. Най-висок е относителният дял на естрадните концерти (поп, рок, фолк и др.) - 130 концерта със 75.5 хил. посетители, което представлява 18.4% от всички организаирани концерти и 32.7% от всички посетители.

3. Библиотеки

Статистическото изследване обхваща библиотеките с библиотечен фонд над 200 хил. библиотечни материала, които през 2011 г. са общо 47. Библиотечният фонд се състои от 32 758 хил. библиотечни документа: книги, продължаващи издания - вестници, списания, бюлетини и други. През 2011 г. регистрираните читатели са 218 хил., което е с 0.9% (1 825 лица) по-малко в сравнение с 2010 г., но значително се увеличават посетителите - със 172 хил. повече, или увеличение с 5.8%. Общият зает библиотечен фонд на един читател е 28 броя (фиг. 3).

Фиг. 3. Зает библиотечен фонд на един читател през 2010 и 2011 година

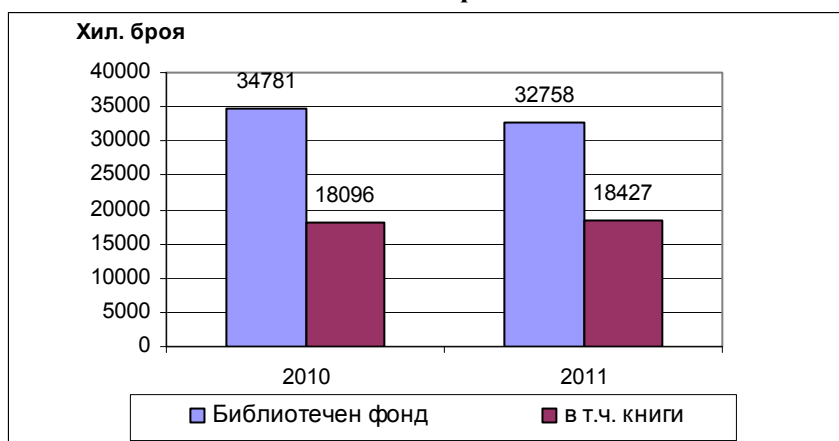

В Националната библиотека „Св.св. Кирил и Методий“ през 2011 г. са регистрирани 7 809 хил. библиотечни документа. В сравнение с предходната година този фонд се увеличава с 58 хиляди.

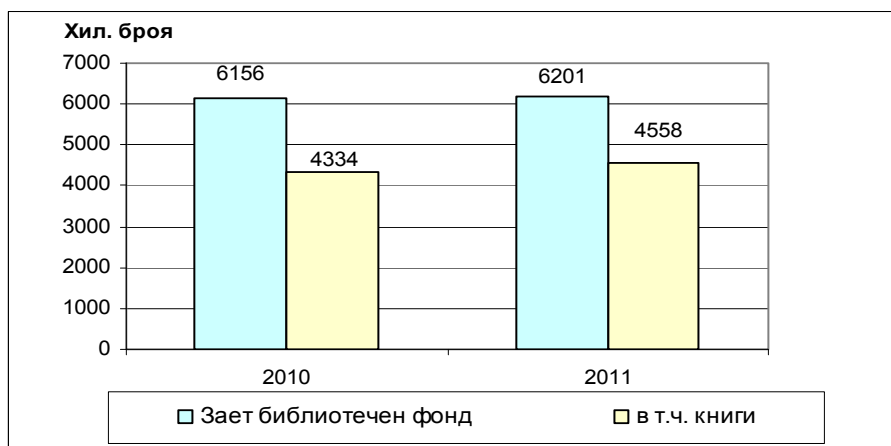
В 27-те регионални библиотеки в областните центрове библиотечният фонд е 11 778 хил., а заетият библиотечен фонд в тях се увеличава със 179.5 хил. (4.9%) в сравнение с предходната година.

Книгите в библиотеките са 18 427 хил., или 56.3% от общия библиотечен фонд и в сравнение с 2010 г. делът им се увеличава с 4.3 процентни пункта (331.0 хил.). Делът на продължаващите издания през 2011 г. е 14.5% от общия библиотечен фонд, а на другите библиотечни документи (аудио-визуални, електронни, графични и картографски издания, патенти и стандарти и микроформи) - 29.2%. Всичките наблюдавани библиотеки предлагат информационни услуги, сред които са: онлайн каталог, библиотечни уебсайтове, електронни доставки, справочни електронни услуги, електронно обучение на потребители, достъп до интернет. Библиотечният фонд, заетият библиотечен фонд и книгите в библиотеките са представени на фиг. 4 и 5.

Фиг. 4. Библиотечен фонд

Фиг. 5. Зает библиотечен фонд

Аудио-визуална дейност

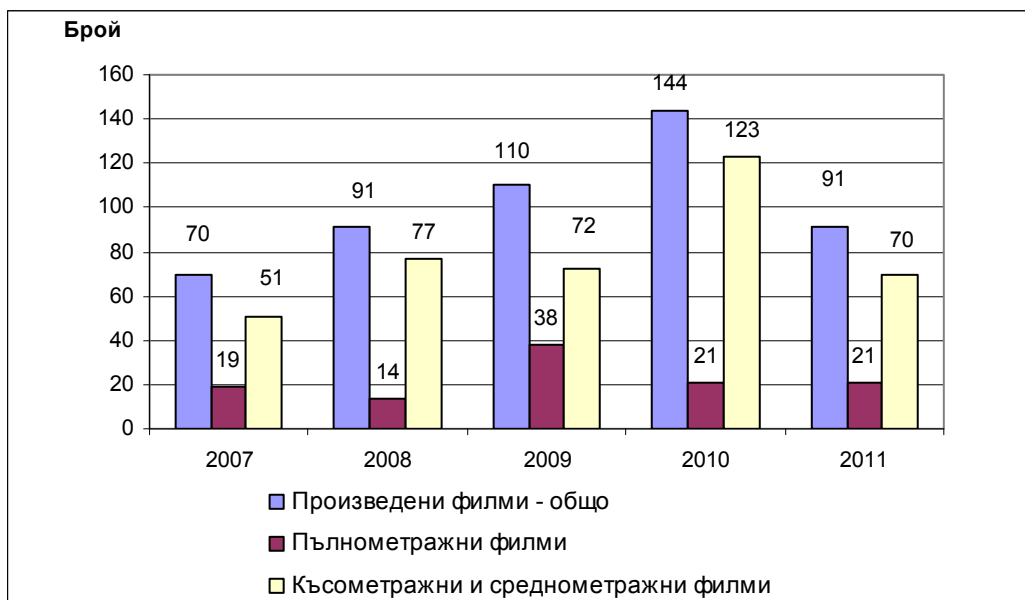
Към аудио-визуалната дейност се включва филмовото производство, дейността на кината, радио- и телевизионната програмна дейност.

1. Филмово производство

През 2011 г. са произведени 91 филма (пълнометражни, късометражни и среднометражни). В сравнение с 2010 г. общият брой на всички видове произведени филми в страната намалява с 36.8% (53 бр.). Произведените документални и образователни късометражни и среднометражни филми през 2011 г. са 54 - с 1.6 пъти по-малко в сравнение с 2010 г. и съставляват близо 77.1% от тях. Броят на игралните късометражни и среднометражни филми през 2011 г. е 7. Късометражните и среднометражните филми за кинорежата са 5, а за телевизията са 63, като 6 от тях (игралните) са сериали с общо 95 епизода, 53 са документалните и 4 са анимационните филми. Произведените пълнометражни филми и през 2011 г. са толкова, колкото са и през предходната година - 21 бр., като 11 са за кинорежата и 9 са телевизионните филми. Делът на общо произведените филми за кинорежата през 2011 г. съставлява 17.6% от общо произведените филми и в сравнение с 2010 г. този дял се увеличава със 7.9 процентни пункта.

Произведените филми само за телевизията през 2011 г. са 79.1% от всичките произведени филми, което е с 9.7 процентни пункта повече в сравнение с 2010 година (вж. приложението).

Фиг. 6. Произведени филми по вид

2. Кина

В края на 2011 г. броят на кината в страната е 43, а броят на киноекраните достига до 150, което е резултат от строителството на нови съвременни кина, обзаведени с модерна техника. Средната посещаемост за годината на екран е около 31 хил. лица. Относителният дял на мултиплексите представляват 18.6% от кината, 60.0% от екраните, 54.3% от местата, 69.2% от прожекциите и 76.9% от посещенията в кината:

Кина

	2007	2008	2009	2010	2011
Кина - бр.	62	57	56	42	43
Екрани – бр.	127	109	135	151	150
Прожекции - хил.	140	160	173	207	255
Посещения - хил.	2631	2429	3041	4157	4649

Положителна тенденция се наблюдава при прожекциите и посетителите в кината. През 2011 г. в сравнение с 2010 г. прожекциите в кината се увеличават с 23.1%, а посетителите - с 11.8%. Приходите от билети за страната през 2011 г. (35.7 млн.) са се увеличили в сравнение с 2010 г. с около 2.7 млн., или 8.2%. През отчетната година отново най-висока е цената на билетите в област Плевен (8.50 лв.), следвана от областите Стара Загора и Велико Търново (8.10 лв.), София (столица) (8.00 лв.), Пловдив (7.60 лв.), Варна (7.50 лв.) и Бургас (7.20 лв.). Най-ниска е цената на билетите в областите Габрово, Шумен, Хасково и Враца - от 3.00 до 3.80 лева.

Прожектираните филми през 2011 г. в страната според националността им са общо 4 254, като от тях 466 филма са български, 1 003 - европейски, 2 544 - от САЩ, и 241 - от други страни.

За 2011 г. най-голям е броят на кината в Югозападния район - 15 кина със 127 хил. прожекции, посетени от 2.8 млн. зрители, като само в столицата функционират 11 кина, в които са прожектирани 1 704 филма, като от тях 202 са български, 672 - европейски, 711 - от САЩ, и 119 - от други страни.

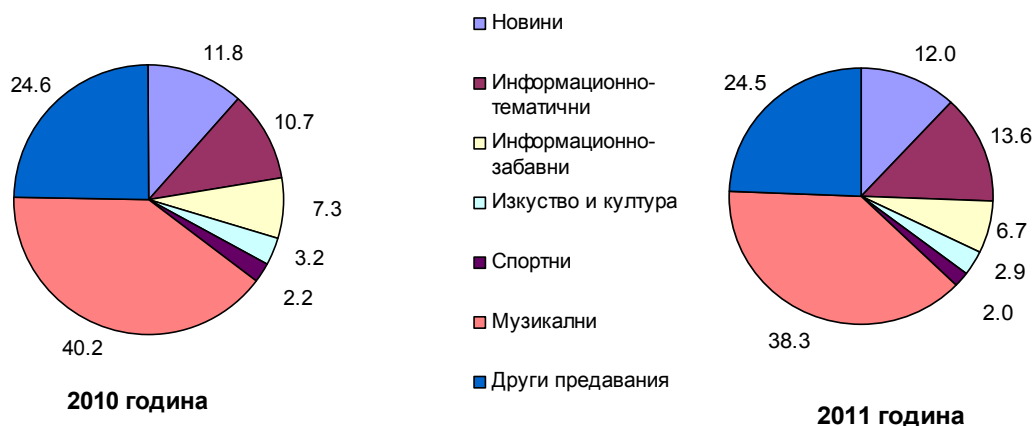
3. Радиопрограмна дейност

През 2011 г. радиооператорите (87 бр. - радиа и радиомрежи) са излъчили 640.2 хил. часа радиопредавания, което е с 5.1% по-малко в сравнение с 2010 година. От всички предавания в страната през 2011 г. най-голям е дялът на музикалните - 38.3%, като в сравнение с предходната година този дял намалява с 1.9 процентни пункта. Новините, бюлетините, коментарите, спортните новини и прогнозата за времето заемат 12.0% от всички предавания, което е с 2.8 хил. часа повече в сравнение с 2010 година. Наблюдава се и увеличение на дела на информационно-тематичните предавания от 10.7% през 2010 г. на 13.6% през 2011 г., или с 3.0 процентни пункта повече. Относителният дял на програмите за изкуство и култура през 2011 г. е 2.9%, или с 2 910 часа по-малко в сравнение с 2010 година. В същото време дялът на образователните програми остава постоянен - 1.5% (2010 г. - 9 930, 2011 г. - 9 801 часа). През 2011 г. детските и младежките предавания заемат 1.6% (10 147 часа) от общо излъчените предавания. Съответно дялът на

забавните предавания е 3.0% (19 506 часа), на информационно-забавните - 6.7% (42 995 часа), а на излъчените реклами - 4.4% (28 139 часа) от всички предавания.

Фиг. 7. Структура на радиопредаванията по вид - %

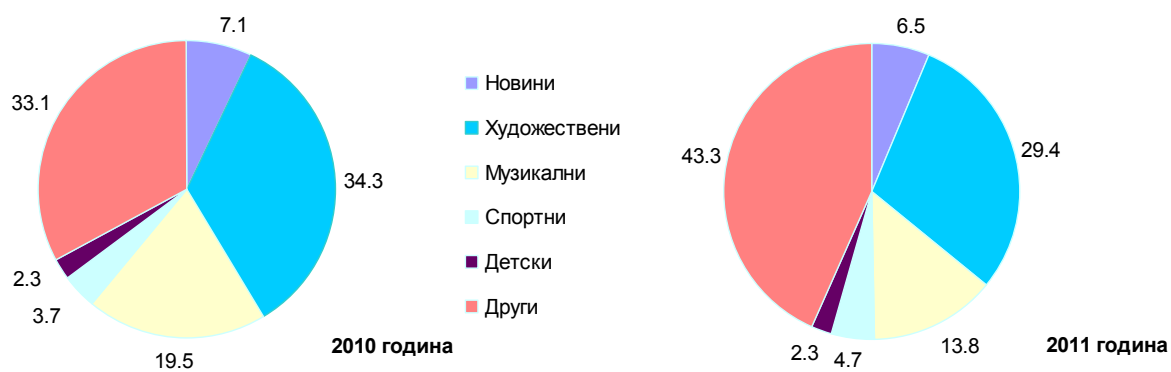

4. Телевизионна програмна дейност

През 2011 г. в страната действат 101 български регистрирани и лицензирани телевизионни оператори. Телевизиите с наземно разпръскване и тези по кабел и сателит са излъчили програми с обща продължителност 683.1 хил. часа. В сравнение с 2010 г. часовете телевизионни предавания се увеличават с 3.4%. Най-голям е относителният дял на художествените предавания (игрални, телевизионни и видеофилми) - 29.4% (201.1 хил. часа) от всички предавания и в сравнение с предходната година намалява с 4.9 процентни пункта. Делът на музикалните предавания намалява от 19.5% през 2010 г. на 13.8% през 2011 г., или с 5.7 процентни пункта. През 2011 г. делът на забавните предавания (38 017 часа) и на информационните предавания (38 399 часа) е 5.6%, а на информационно-забавните (30 914 часа) - 4.5% от всички предавания. Съответно делът на детските предавания е 2.3% (15 793 часа), на образователните - 1.5% (10 510 часа), а на излъчените реклами - 6.1% (41 374 часа) от всички предавания.

Фиг. 8. Структура на телевизионните предавания по вид - %

Методологични бележки

Данните за културата се събират чрез годишните статистически формуляри: „Отчет за дейността на библиотеките с библиотечен фонд над 200 000 броя”; „Отчет за дейността на кината”; „Отчет за филмовото производство”; „Отчет за радиопрограмната дейност на Българското национално радио и лицензираните и регистрираните радиооператори”; „Отчет за телевизионната програмна дейност на Българската национална телевизия и лицензираните и регистрираните телевизионни оператори”; „Отчет за дейността на театрите, оперите, оперетите, цирковете и музикалните колективи”; „Отчет за дейността на музеите”.

Статистическите данни за дейността на **музеите** се получават в резултат на обработката на годишните данни за дейността на музеите. Обект на наблюдение са отворените за посещение музеи. От 2010 г. годишните статистически данни за музеите обхващат професионално управляваните музеи, чиито колекции са културни ценности - без музейните обекти, чиито колекции са с обществена значимост. Единици на наблюдение са музеите. Тяхната дейност се характеризира чрез: музейните фондови единици, които се комплектуват в основен фонд, фонд за научнопомагателни материали, обменен фонд; посетителите; културно-просветната работа; персонала; приходите и разходите и материално-техническата база.

Дейността на **сценичните изкуства** е предмет на отделно годишно изследване. Единици на наблюдение са театрите, оперите, оперетите, цирковете, музикалните колективи, дружества и сдружения, които са организирали и провели рецитали и концерти (естрадни, фолклорни, симфонични, камерни, хорови, на духови оркестри, смесени и други). Тяхната дейност обхваща следните основни характеристики: сцените, местата, представленията, посетителите, постановките по националност на автора, в т.ч. нови постановки.

Предмет на статистическо наблюдение е дейността на **библиотеките** с библиотечен фонд над 200 хил., а единици на наблюдение са Националната библиотека „Св.св. Кирил и Методий”, регионалните и читалищните библиотеки, библиотеките към висшите училища и специалните библиотеки. Тяхната дейност обхваща следните основни характеристики: библиотечния фонд (книги, продължаващи издания и други библиотечни документи), читателите, посещенията, заетия библиотечен фонд, персонала, приходите и разходите.

Данните за **филмовото производство** се събират от съответните единици на наблюдение - Националния филмов център и частните продуценти. Тяхната дейност се характеризира главно чрез произведени филми, вкл. видеофилмите, филмите за кинорежата и за телевизията.

Дейността на **кината** се обхваща чрез следните основни характеристики: места, екрани, прожекции, зрители, приходи от билети. Не се наблюдават киноklubовете и подвижните кина.

Дейността на **радио- и телевизионните оператори** се обхваща чрез следните основни характеристики: предавания по функция в часове, приходите и разходите.

Повече информация и данни за културата могат да бъдат намерени в интернет страницата на НСИ - <http://www.nsi.bg>.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Таблица 1

Културни институции в страната

	2009		2010		2011	
	брой	посетители - хил.	брой	посетители - хил.	брой	посетители - хил.
Библиотеки	47	2991	47	2965	47	3138
Музеи	231	4373	201	4253	197	4211
Театри	80	1611	73	1677	73	1930

Таблица 2

Произведени филми през 2011 година

	Общо - бр.	От тях видео-филми - бр.	Стойност - хил. лв.	Произведени филми по направление - бр.				
				за кино-мрежата на 35 мм	за телевизията		за други цели	
					телевизионни филми	сериали		
					общо	епизоди		
Общо	91	75	22516	16	65	7	117	3
Пълнометражни филми	21	10	12847	11	8	1	22	1
Игрални	14	3	12398	11	2	1	22	-
Документални	7	7	449	-	6	-	-	1
Късометражни и среднометражни филми	70	65	9669	5	57	6	95	2
Игрални	7	6	8360	1	-	6	95	-
Документални и образователни	54	54	815	-	53	-	-	1
Анимационни	8	4	493	4	4	-	-	-
Други	1	1	1	-	-	-	-	1